

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

ლექცია 3

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

FD Methods

Domain of Influence (elliptic, parabolic, hyperbolic)
Conservative formulation

Complications:

- Mixed Derivatives
- Higher Dimensions (2+)
- Source Terms

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

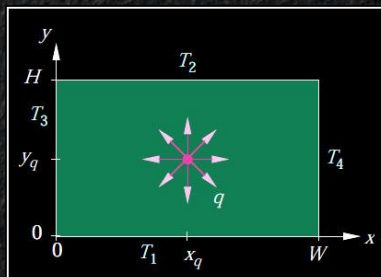
FD: Domain of influence

Elliptic PDE Laplace equation

$$\frac{\partial^2}{\partial x^2} U(x, y) + \frac{\partial^2}{\partial y^2} U(x, y) = 0$$

$$0 < x < W$$

$$0 < y < H$$

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

FD: Domain of influence

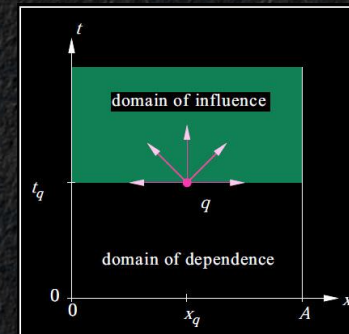
Parabolic PDE Heat equation

$$\frac{\partial}{\partial t} U(t, x) = k \frac{\partial^2}{\partial x^2} U(t, x)$$

$$U(t, 0) = u_0$$

$$U(t, A) = u_A$$

$$U(0, x) = g(x)$$

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

FD: Domain of influence

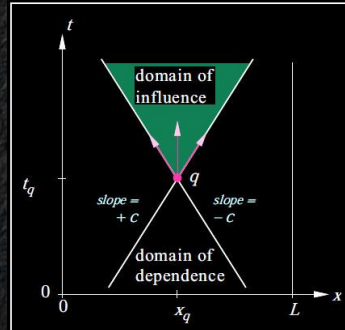
Hyperbolic PDE Wave equation

$$\frac{\partial^2}{\partial t^2} U(t,x) = C^2 \frac{\partial^2}{\partial x^2} U(t,x)$$

$$U(t,0) = u_0$$

$$U(0,x) = f(x)$$

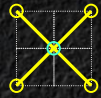
$$\frac{\partial}{\partial t} U(0,x) = g(x)$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Mixed Derivatives

Central
Derivative
Stencil:

$$2D: \frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} = \frac{\partial}{\partial x} \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right) = \frac{\partial}{\partial y} \left(\frac{\partial u}{\partial x} \right)$$

$$\left(\frac{\partial^2 u}{\partial x \partial y} \right)_{i,j} = \frac{\left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)_{i+1,j} - \left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)_{i-1,j}}{2\Delta x} + \mathcal{O}(\Delta x)^2$$

$$\left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)_{i+1,j} = \frac{u_{i+1,j+1} - u_{i+1,j-1}}{2\Delta y} + \mathcal{O}(\Delta y)^2$$

$$\left(\frac{\partial u}{\partial y} \right)_{i-1,j} = \frac{u_{i-1,j+1} - u_{i-1,j-1}}{2\Delta y} + \mathcal{O}(\Delta y)^2$$

$$\frac{\partial^2}{\partial x \partial y} U(x,y) \Rightarrow \frac{U(i+1,j+1) + U(i-1,j-1)}{4\Delta x \Delta y} - \frac{U(i+1,j-1) + U(i-1,j+1)}{4\Delta x \Delta y}$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

PDE Formulation

Burgers Equation:
$$\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + U(t,x) \frac{\partial}{\partial x} U(t,x) = 0$$

Straightforward discretization (upwind):

$$U(i+1,j) = U(i,j) - \frac{\Delta t}{\Delta x} U(i,j) [U(i,j+1) - U(i,j)]$$

Conservative Form:
$$\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{1}{2} \frac{\partial}{\partial x} (U(t,x))^2 = 0$$

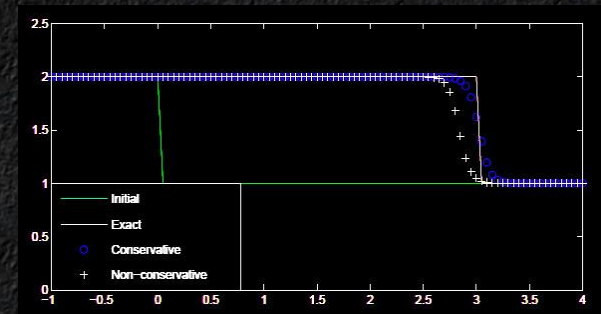
Standard discretization (upwind):

$$U(i+1,j) = U(i,j) - \frac{\Delta t}{2\Delta x} [(U(i,j+1))^2 - (U(i,j))^2]$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Burgers Equation

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Lax-Wendroff Theorem

For hyperbolic systems of conservation laws, schemes written in conservation form guarantee that if the scheme converges numerically, then it converges to the analytic solution of the original system of equations.

Lax equivalence:

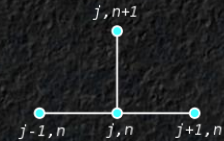
Stable solutions converge to analytic solutions

Implicit and Explicit Methods

Explicit FD method:

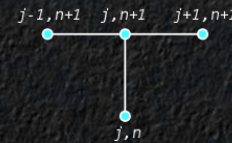
$U(n+1)$ is defined by $U(n)$

knowing the values at time n , one can obtain the corresponding values at time $n+1$

Implicit FD method:

$U(n+1)$ is defined by solution of system of equations at every time step

Implicit Methods

Crank-Nicolson for parabolic equations:
e.g. Heat Equation

$$\frac{\partial}{\partial t} U(t, x) = F\left(U, \frac{\partial U}{\partial x}, \frac{\partial^2 U}{\partial x^2}, t, x\right)$$

1. $(i+1)$ backward derivative
2. (i) forward derivative

Implicit Methods

$$\frac{\partial}{\partial t} U(t, x) = F\left(U, \frac{\partial U}{\partial x}, \frac{\partial^2 U}{\partial x^2}, t, x\right)$$

1. Forward derivative: $\frac{U(i+1, j) - U(i, j)}{\Delta t} = F(i, j)$
2. Backward derivative: $\frac{U(i+1, j) - U(i, j)}{\Delta t} = F(i+1, j)$

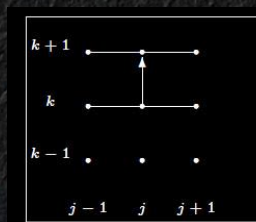
Crank-Nicolson

$$\frac{U(i+1, j) - U(i, j)}{\Delta t} = \frac{1}{2} [F(i, j) + F(i+1, j)]$$

Implicit and Explicit Methods

- + **Unconditionally Stable**
- + Second Order Accurate in Time
- Complete system should be solved at each time step

Crank-Nicolson method:
stable for larger time steps

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Crank-Nicolson

1D Diffusion equation $\frac{\partial}{\partial t} U(t, x) = a \frac{\partial^2 U}{\partial x^2}$

$$\frac{U(i+1, j) - U(i, j)}{\Delta t} = \frac{a}{2} \left[\frac{\partial^2 U}{\partial x^2}(i+1, j) + \frac{\partial^2 U}{\partial x^2}(i, j) \right]$$

$$\frac{U(i+1, j) - U(i, j)}{\Delta t} = \frac{a}{2(\Delta x)^2} [U(i+1, j+1) - 2U(i+1, j) + U(i+1, j-1)) + (U(i, j+1) - 2U(i, j) + U(i, j-1))]$$

$$r \equiv \frac{a\Delta t}{2(\Delta x)^2}$$

$$-rU(i+1, j+1) + (1+2r)U(i+1, j) - rU(i+1, j-1) = rU(i, j+1) + (1-2r)U(i, j) + rU(i, j-1)$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Triagonal Matrix

$$-rU(i+1, j+1) + (1+2r)U(i+1, j) - rU(i+1, j-1) = d(i, j)$$

$$a_j y_{j-1} + b_j y_j + c_j y_{j+1} = d_j$$

$$\begin{bmatrix} b_1 & c_1 & & \\ a_2 & b_2 & c_2 & \\ & \ddots & \ddots & \ddots \\ & & a_n & b_n \end{bmatrix} \cdot \begin{bmatrix} y_1 \\ y_2 \\ \vdots \\ y_n \end{bmatrix} = \begin{bmatrix} d_1 \\ d_2 \\ \vdots \\ d_n \end{bmatrix}$$

$$a_1 = 0$$

$$c_n = 0$$

1. Computing inverse matrix: $y = T^{-1}d$
2. Gaussian elimination

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Gaussian Elimination

$$a_j y_{j-1} + b_j y_j + c_j y_{j+1} = d_j \quad a_1 = 0 \quad c_n = 0$$

$$c'_i = \begin{cases} \frac{c_i}{b_i} & ; i = 1 \\ \frac{c_i}{b_i - a_i c'_{i-1}} & ; i = 2, 3, \dots, n-1 \end{cases}$$

$$d'_i = \begin{cases} \frac{d_i}{b_i} & ; i = 1 \\ \frac{d_i - a_i d'_{i-1}}{b_i - a_i c'_{i-1}} & ; i = 2, 3, \dots, n. \end{cases}$$

$$y_j + c'_j y_{j+1} = d'_j \quad j = 1, \dots, n-1$$

$$y_n = d'_n \quad j = n$$

$$y_j = d'_j - c'_j y_{j+1} \quad j = 1, \dots, n-1$$

$$y_n = d'_n \quad j = n$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

To do

Derive implicit Crank-Nicolson algorithm and solve equations:

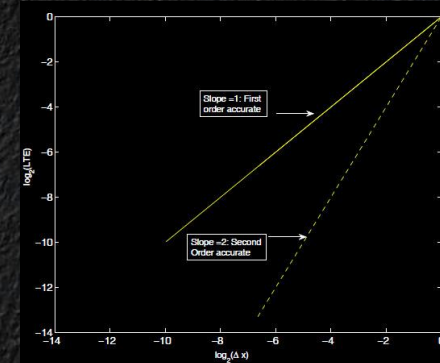
1.
$$\frac{\partial}{\partial t} U(x,t) = a(x) \frac{\partial^2 U(x,t)}{\partial x^2} + f \frac{\partial U(x,t)}{\partial x}$$
2.
$$\frac{\partial}{\partial t} U(x,t) = a(x,t) \frac{\partial^2 U(x,t)}{\partial x^2} + cU(x,t)$$
3.
$$\frac{\partial}{\partial t} U(x,y,t) = a(x,y) \left(\frac{\partial^2 U(x,y,t)}{\partial x^2} + \frac{\partial^2 U(x,y,t)}{\partial y^2} \right)$$

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

First vs Second Order Accuracy

Local truncation error vs. grid resolution in x

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Source Terms

Nonlinear Equation with source term $S(U)$

$$\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{\partial}{\partial x} F(U) = S(U)$$

e.g. HD in curvilinear coordinates

1. Unsplit method
2. Fractional step (splitting method)

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Source Terms: unsplit method

One sided forward method:

$$U(i+1,j) = U(i,j) - \frac{\Delta t}{\Delta x} [F(U(i,j+1)) - F(U(i,j))] + \Delta t S(U(i,j))$$

- Lax-Friedrichs (linear + nonlinear)
- Leapfrog (linear)
- Lax-Wendroff (linear+nonlinear)
- Beam-Warming (linear)

ასტროფიზიკის და პლანეტის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Source Terms: splitting method

Split inhomogeneous equation into two steps:

transport + sources

1) Solve PDE (transport) $\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{\partial}{\partial x} F(U) = 0$

$$U(i,j) \rightarrow \bar{U}(i,j)$$

2) Solve ODE (source) $\frac{\partial}{\partial t} \bar{U}(t,x) = S(\bar{U})$

$$U(i,j) \rightarrow \bar{U}(i,j) \rightarrow U(i+1,j)$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Multidimensional Problems

Nonlinear multidimensional PDE:

$$\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{\partial}{\partial x} F(U) + \frac{\partial}{\partial y} G(U) + \frac{\partial}{\partial z} H(U) = S(U)$$

Dimensional splitting

x-sweep

y-sweep

z-sweep

source term: splitting method

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Dimension Splitting

x-sweep (PDE): $\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{\partial}{\partial x} F(U) = 0$ $U(i,j) \rightarrow U^*(i,j)$

y-sweep (PDE): $\frac{\partial}{\partial t} U^*(t,x) + \frac{\partial}{\partial y} G(U^*) = 0$ $U^*(i,j) \rightarrow U^{**}(i,j)$

z-sweep (PDE): $\frac{\partial}{\partial t} U^{**}(t,x) + \frac{\partial}{\partial z} H(U^{**}) = 0$ $U^{**}(i,j) \rightarrow U^{***}(i,j)$

source (ODE): $\frac{\partial}{\partial t} U^{***}(t,x) = S(U^{***})$ $U^{***}(i,j) \rightarrow U(i+1,j)$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Dimension Splitting

Upwind method (forward difference)

$$\begin{aligned} U(i+1,j) = & U(i,j) - \frac{\Delta t}{\Delta x} [F(U(i,j+1)) - F(U(i,j))] - \\ & - \frac{\Delta t}{\Delta y} [G(U(i,j+1)) - G(U(i,j))] - \\ & - \frac{\Delta t}{\Delta z} [H(U(i,j+1)) - H(U(i,j))] + \\ & + \Delta t S(U(i,j)) \end{aligned}$$

მეტროფიზიკის და პლაზმის ფიზიკის ამოცანების მოდელირება 2.

პლ. თევზაძე (2016)

Dimension Splitting

- + Speed
- + Numerical Stability
- Accuracy

Method of Lines

Conservation Equation:
$$\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{\partial}{\partial x} F(U) = 0$$

Only spatial discretization:
$$\frac{\partial}{\partial t} U(j) = f(j)$$

$$f(j) = \frac{1}{\Delta x} [F(U(j+1)) - F(U(j))]$$

Solution of the ODE (i=1..N)

- Analytic?
- Runge-Kutta

Method of Lines

Multidimensional problem:

$$\frac{\partial}{\partial t} U(t,x) + \frac{\partial}{\partial x} F(U) + \frac{\partial}{\partial y} G(U) = S(U)$$

Lines:
$$\frac{\partial}{\partial t} U(i,j) = f(i,j) + g(i,j) + S(U(i,j))$$

Spatial discretization:

$$f(i,j) = \frac{1}{\Delta x} [F(U(i+1,j)) - F(U(i,j))]$$

$$g(i,j) = \frac{1}{\Delta y} [G(U(i,j+1)) - G(U(i,j))]$$

Method of Lines

Analytic solution in time: Numerical error only due to spatial discretization;

- + For some problems analytic solutions exist;
- + Nonlinear equations solved using stable scheme (some nonlinear problems can not be solved using implicit method)
- Computationally extensive on high resolution grids;

Linear schemes

“It is not possible for a linear scheme to be both higher than first order accurate and free of spurious oscillations.”

Godunov 1959

First order: numerical diffusion;
Second order: spurious oscillations;

end

www.tevza.org/home/course/modelling-II_2016/